

การคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วง Threats to Journalists' Safety in Reporting Protests

พรรษาสิริ กุหลาบ (Phansasiri Kularb)¹

Received: June 6, 2025

Revised: July 31, 2025

Accepted: October 10, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอผลการศึกษารายงานบางส่วนจากโครงการวิจัย “การรายงานข่าวการประท้วง: บทบาทของสื่อมวลชนไทยในการชุมนุมและความรุนแรงทางการเมือง” และมีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วง และ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพคือการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้แนวคิดความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการวิเคราะห์ ผลการศึกษพบการคุกคามต่อความปลอดภัยสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วง 3 รูปแบบ คือ 1) การใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการชุมนุมและสื่อมวลชน 2) ปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่รัฐในการควบคุมและสลายการชุมนุม และ 3) การกระทำของผู้ชุมนุม ฝ่ายต้านการชุมนุม และไม่ทราบฝ่าย ซึ่งถือเป็นการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนทั้งในระดับบุคคลและในระดับโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วง แบ่งเป็นปัจจัยระดับบุคคล ระดับองค์กรสื่อและองค์กรวิชาชีพ และปัจจัยทางสังคมและการเมือง การยับยั้งการใช้ความรุนแรงในการชุมนุมเป็นสิ่งสำคัญที่จะลดการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชน โดยภาครัฐต้องแสดงบทบาทหลักในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ชุมนุมและสื่อมวลชนเพื่อรับประกันความปลอดภัยของทุกฝ่าย

คำสำคัญ: สื่อมวลชน, ความปลอดภัยของสื่อมวลชน, การประท้วง, เสรีภาพสื่อ, ความรุนแรง

Abstract

This article presents parts of the findings from the research titled “Reporting Protests: The Roles of Thai Press in Political Assembly and Political Violence,” and had two objectives: 1) to examine threats to journalists' safety during reporting protests, and 2) to analyze factors influencing journalists' safety in protest reporting. A qualitative methodology was employed, combining documentary research and in-depth interviews, with the concept of journalists' safety serving as the analytical framework. The findings indicated three patterns of threats to journalists' safety when reporting on protests: 1) the utilization of laws to regulate protests and the media, 2) operations carried out by state officials to control and disperse protests, and 3) actions taken by demonstrators, counter-protesters, and unidentified entities. These activities posed threats to journalists' safety, both at the personal and infrastructural levels. Factors influencing journalists' safety in reporting protests could be

¹ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department of Journalism, Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University

categorized at personal, media and professional organizations, and socio-political levels. To mitigate threats to journalists' safety during reporting protests, it is essential to curtail the use of violence during protests, with state authorities playing a pivotal role in safeguarding the rights and freedom of both protestors and journalists in order to ensure the safety of all parties involved.

Keywords: Mass Media, Journalists' Safety, Protest, Press Freedom, Violence

บทนำ

ในการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. 2564 มีรายงานสื่อมวลชนได้รับบาดเจ็บ 31 ครั้งอย่างน้อย 28 คนจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ชุมนุม โดยได้รับบาดเจ็บจากการใช้อุปกรณ์สลายการชุมนุมต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ควบคุมฝูงชน และส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงการชุมนุมที่แยกดินแดงเมื่อปี พ.ศ. 2564 เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าปราบปรามผู้ชุมนุมอิสระและฝ่ายผู้ชุมนุมตอบโต้ (iLaw, 2564) นอกจากนี้ ในการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา และการประชุมเอเปคเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 มีรายงานนักข่าวและช่างภาพได้รับบาดเจ็บระหว่างการสลายการชุมนุม และมีผู้สื่อข่าวถูกนำตัวไปดำเนินคดีที่สถานีตำรวจ โดยในเหตุการณ์เหล่านี้ ผู้ปฏิบัติงานสื่อได้แสดงตนหรือมีสัญลักษณ์ระบุว่าเป็นสื่อมวลชน (สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2565a)

องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศชี้ว่า ผลกระทบจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างการประท้วงรวมถึงความพยายามปิดกั้นช่องทางสื่อ ทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการรายงานสถานการณ์ที่ประชาชนควรรับรู้เพื่อมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม รวมถึงตรวจสอบและตั้งคำถามต่อการกระทำของสถาบันที่มีอำนาจหรือกลุ่มผลประโยชน์ได้เต็มที่ จึงถือเป็นการปิดกั้นสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมทางการเมือง เสรีภาพสื่อ และสิทธิการเข้าถึงข้อมูลและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อกระบวนการประชาธิปไตย (International Press Institute, 2020)

แม้สื่อมวลชนและองค์กรภาคประชาสังคมจะนำเสนอรายงานเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสื่อมวลชนจากการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ความขัดแย้งอยู่เนือง ๆ แต่ในไทยยังขาดการศึกษาเชิงวิชาการในประเด็นนี้ที่จะแสดงให้เห็นปัญหาและผลกระทบต่อสื่อมวลชน ทั้งในระดับปัจเจก องค์กร สถาบันสื่อ รวมถึงผลกระทบต่อสังคมในภาพรวม บทความนี้จึงนำเสนอการคุกคามที่เกิดขึ้นในช่วงการรายงานการชุมนุมใหญ่ทางการเมืองในไทย 5 ครั้งเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการศึกษาแนวทางจัดการกับปัญหาอย่างเป็นระบบต่อไป

บทความนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วง² และ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วง

การคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชน หมายถึง การกระทำที่จะทำให้เกิดอันตรายต่อปัจเจกองค์กรหรือสถาบันสื่อ โดยประเมินจากการระบุเจตนาของผู้เป็นปฏิปักษ์ว่าจะกระทำอันตราย หรือการคาดการณ์ของสื่อมวลชนต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้น (Slavtcheva-Petkova et al., 2023, p.1214)

สื่อมวลชน หมายถึง องค์กรหรือบุคคลที่ผลิตเนื้อหาประเภทข่าวสารสาระหรืองานวารสารศาสตร์ทั้งที่เป็นผู้สื่อข่าว ช่างภาพ และตำแหน่งอื่น ๆ ในกองบรรณาธิการและฝ่ายผลิต โดยครอบคลุมการดำเนินงาน

² บทความนี้ ใช้คำว่าชุมนุมและการประท้วงในความหมายเดียวกัน

เชิงพาณิชย์ องค์กรสังกัดหน่วยงานภาครัฐ สื่อสาธารณะ ผู้ผลิตเนื้อหาอิสระ และสื่อทางเลือกหรือสื่อที่ดำเนินงานแบบไม่แสวงกำไร และสื่อพลเมือง

การทบทวนวรรณกรรม

บทความนี้ใช้แนวคิดเรื่องความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการวิเคราะห์ผลกระทบต่องานสื่อมวลชนในการรายงานการชุมนุมทางการเมืองที่เป็นกรณีศึกษา โดยความปลอดภัยของสื่อมวลชน (journalists' safety) หมายถึง ระดับที่สื่อมวลชนสามารถปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับงานได้ โดยไม่เผชิญกับการคุกคามต่อศักดิ์ศรีและสุขภาพของร่างกาย จิตใจ ดิจิทัล และการเงิน (Slavtcheva-Petkova et al., 2023, p. 1214) โดยสื่อมวลชนจำเป็นต้องมีความปลอดภัยทางอาชีพ (occupational safety) เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ถูกต้องหวังในสังคมประชาธิปไตยได้

ในทางกลับกัน การคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชน (threats to journalists' safety) หมายถึง การกระทำและสภาพที่เพิ่มความเสี่ยงให้เกิดอันตรายทางร่างกาย จิตใจ ดิจิทัล และการเงินต่องานสื่อมวลชนในฐานะมนุษย์และผู้กระทำการของสถาบัน (Slavtcheva-Petkova et al., 2023, p. 1215) ตั้งแต่การคุกคามต่อคนทำงานสื่อในระดับปัจเจก ไปจนถึงการคุกคามต่อความอยู่รอดและความยั่งยืนของสื่อมวลชนในฐานะสถาบันที่มีความสำคัญต่อสังคม

การคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ 1) การคุกคามระดับบุคคล ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การคุกคามทางร่างกาย หมายถึง การกระทำที่มีผลกระทบต่อร่างกายของคนทำงานสื่อ และการคุกคามทางจิตใจ หมายถึง การกระทำที่มีผลต่อสุขภาพจิตและอารมณ์ รวมถึงการบั่นทอนหรือโจมตีความสามารถในการรายงานข่าว และ 2) การคุกคามระดับโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง การโจมตีหรือลดทอนความมั่นคงเชิงระบบที่เกี่ยวข้องหรือเอื้อต่อการทำงานของสื่อมวลชนในระดับปัจเจก ระดับองค์กร และระดับสถาบัน โดยแบ่งเป็นการคุกคามทางดิจิทัล หมายถึง การกระทำที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพและอำนาจในการใช้สื่อดิจิทัล และการคุกคามทางการเงิน หมายถึง การกระทำที่มีผลกระทบต่อความอยู่รอดในการทำงานและอุดมการณ์วิชาชีพของสื่อมวลชน (Slavtcheva-Petkova et al., 2023) ดังตาราง 1

ตาราง 1

การคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชน

การคุกคามต่อความปลอดภัยในระดับบุคคล		การคุกคามต่อความปลอดภัยในระดับโครงสร้างพื้นฐาน	
การคุกคามทางร่างกาย (physical threat)	การคุกคามทางจิตใจ (psychological threat)	การคุกคามทางดิจิทัล (digital threat)	การคุกคามทางการเงิน (financial threat)
- การทำร้ายและคุกคามทางกาย	- การโจมตีทางวาจา	- การคุกคามความเป็นส่วนตัว	- การสั่นคลอนความมั่นคงในหน้าที่การงาน
- การกระทำที่คุกคามหรือสกัดกั้น	- การสื่อสารที่สร้าง	- การสอดส่องทางดิจิทัลของนักข่าว	- การคุกคามหรือปิดกั้น
- การเคลื่อนย้ายทางกายภาพ (physical)	- ความเกลียดชัง	- การสอดส่องทางดิจิทัล (digital surveillance)	- การหา/เข้าถึงแหล่งข่าวหรือการตรวจสอบ
	- การแพร่กระจายข้อมูลส่วนบุคคล		- ขู่เท็จจริง หรือการผลิตงานที่มีคุณภาพหรือ
	- การคุกคามด้วยเหตุทางเพศ		

การคุกคามต่อความปลอดภัยในระดับบุคคล		การคุกคามต่อความปลอดภัยในระดับโครงสร้างพื้นฐาน	
การคุกคามทางร่างกาย (physical threat)	การคุกคามทางจิตใจ (psychological threat)	การคุกคามทางดิจิทัล (digital threat)	การคุกคามทางการเงิน (financial threat)
mobility) เช่น การลักพาตัว จับกุม คุมขัง จำคุก	- การใช้มวลชนเป็นศาลเตี้ย เพื่อมุ่งทำโทษหรือปิดปากสื่อ - การข่มขู่ บังคับ ยึดหรือทำลายอุปกรณ์การทำงาน บุคคลในสำนักงาน - การกลั่นแกล้งในที่ทำงาน	- การจำกัดการเข้าถึงข้อมูล การแฮ็ค หรือปิดกั้นการเข้าถึงเนื้อหาดิจิทัล - การดำเนินคดีต่อการเปิดโปงข้อมูลทางดิจิทัล	การทำตามจริยธรรมวิชาชีพ - การเน้นการแข่งขันเพื่อทำกำไรมากกว่าตอบสนองประโยชน์สาธารณะ

หมายเหตุ. จาก “Conceptualizing journalists’ safety around the globe” โดย Slavtcheva-Petkova et al. (2023)

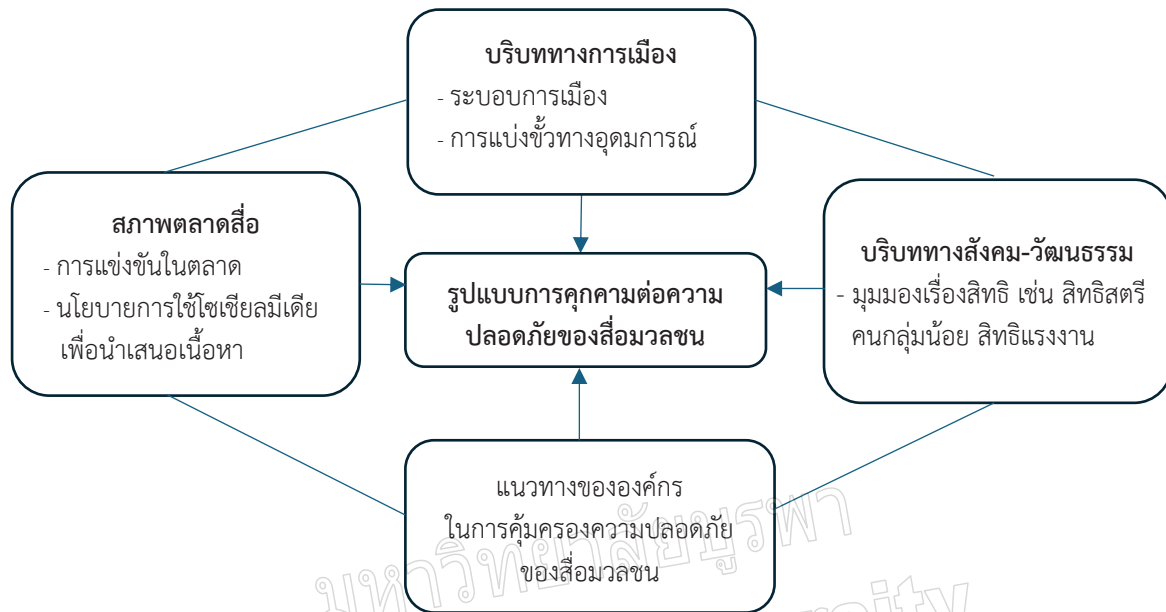
รากฐานที่ทำให้เกิดการคุกคามต่อความปลอดภัยต่อสื่อมวลชนคือ *ความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียม (power dynamics)* ที่ปัจเจกหรือกลุ่มผู้กระทำการมีอำนาจเหนือสื่อหรือต้องการลดทอนอิทธิพลที่สื่อมวลชนมีต่อการรับรู้และทัศนคติของสาธารณะ (Slavtcheva-Petkova et al., 2023, p. 1216) ดังนั้น ระบบการเมืองแบบอำนาจนิยมและกึ่งอำนาจนิยมที่ยังขาดการตรวจสอบและการแสดงความรับผิดชอบ ไม่ยึดหลักนิติรัฐ นิติธรรม รวมถึงสังคมที่มีมุมมองเชิงลบต่อสื่อมวลชนหรือยึดถือในคุณค่าที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ก็มักเอื้อต่อการคุกคามสื่อมวลชนและการพันพัวผลประโยชน์ของผู้กระทำไม่ว่าจะเป็นปัจเจกหรือสถาบัน

นอกจากนี้ การแบ่งขั้วทางอุดมการณ์ในสังคมก็ทำให้มวลชนสร้างความชอบธรรมต่อการโจมตีและข่มขู่คุกคามนักข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้ที่มีอิทธิพลทางความคิดของมวลชนกลุ่มต่าง ๆ เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี ใช้ถ้อยคำป้ายสีตีตราหรือให้ข้อมูลเท็จว่าสื่อมวลชนเป็นปฏิปักษ์กับกลุ่มของตนหรือประชาชนโดยรวม (The International Women’s Media Foundation, 2024) ขณะเดียวกัน ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมก็ทำให้สื่อมวลชนที่เป็นเพศหญิง ผู้มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่มน้อยในสังคม ตกเป็นเป้าของการคุกคามทั้งในการทำงานภาคสนามและทางออนไลน์ (The International Women’s Media Foundation, 2024; Posetti, Shabbir, Maynard, Bontcheva, & Aboulez, 2021) การศึกษาพบว่า เมื่อผู้บริหารองค์กรสื่อไม่จัดสรรทรัพยากรหรือไม่ให้ความสำคัญต่อสุขภาพจิตของพนักงาน ก็ทำให้สื่อมวลชนถูกคุกคามได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่องค์กรสื่อมีรายได้น้อยลงจนต้องลดงบประมาณและต้องใช้โซเชียลมีเดียในการนำเสนอเนื้อหามากขึ้นเพื่อสร้างรายได้ (The International Women’s Media Foundation, 2024; Plotner & Ferrucci, 2024) การที่คนทำงานสื่อถูกคุกคามจนมีปัญหาด้านสุขภาพจนทำให้ต้องลาออกหรือเปลี่ยนงานไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนางานการสื่อสารมวลชนในภาพรวมและระยะยาว (Plotner & Ferrucci, 2024) และไม่ส่งเสริมสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

ผู้เขียนนำแนวคิดเรื่องความปลอดภัยของสื่อมวลชน และการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชน มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณารูปแบบและระดับการคุกคามต่อความปลอดภัยของ ระดับการคุกคาม และปัจจัยทางการเมืองที่เอื้อให้เกิดการคุกคามสื่อมวลชน ดังกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไปนี้

ภาพ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

บทความนี้เป็นผลการศึกษาส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การรายงานข่าวการประท้วง: บทบาทของสื่อมวลชนไทยในการชุมนุมและความรุนแรงทางการเมือง” โดยเก็บข้อมูลวิเคราะห์การทำงานของสื่อมวลชนในการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลครั้งใหญ่ 5 กรณี ได้แก่ 1) การชุมนุมต่อต้านรัฐบาลที่นำโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) (พฤษภาคม พ.ศ. 2535) 2) การชุมนุมต่อต้านรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนพคุณ ชินวัตร และพรรคพลังประชาชน นำโดยพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พ.ศ. 2549-2551) 3) การชุมนุมต่อต้านรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนพคุณ ชินวัตร เวชชาชีวะ นำโดยแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) (พ.ศ. 2552-2553) 4) การชุมนุมต่อต้านรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนพคุณ ชินวัตร นำโดยคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) (พ.ศ. 2556-2557) และ 5) การชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยและต่อต้านรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนพคุณ ชินวัตร จันทรโอชา (พ.ศ. 2563-2564) โดยไม่รวมถึงการชุมนุมในประเด็นอื่น ๆ ที่ดำเนินการในช่วงเวลาเดียวกัน

ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะการชุมนุม 5 ครั้ง เนื่องจากมีลักษณะที่คล้ายกัน กล่าวคือ เป็นการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลที่มีประชาชนเข้าร่วมจำนวนมาก และส่งผลสะท้อนต่อเสถียรภาพของรัฐบาลทั้งในช่วงการชุมนุมและหลังการชุมนุมสิ้นสุดลง ทั้งนี้ ความขัดแย้งอันเป็นเหตุของการชุมนุมพฤษภาคม 2535 แตกต่างจากการชุมนุม 4 ครั้งหลัง แต่ทำให้เกิดการถกเถียงและการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายเกี่ยวกับการรับประกันเสรีภาพสื่อมวลชนในเวลาต่อมา จึงถูกเลือกเป็นส่วนหนึ่งของกรณีศึกษาในงานวิจัยนี้ด้วย³

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร ได้แก่ บันทึกและรายงานสรุปเกี่ยวกับการชุมนุมที่เป็นกรณีศึกษา สถิติการใช้ความรุนแรงและผลกระทบจากความรุนแรงในการชุมนุม กฎหมายที่มีผลต่อการรายงานของสื่อมวลชน แลงการณ

³ สามารถอ่านรายละเอียดเกี่ยวกับการชุมนุมและที่มาที่ไปของการชุมนุมได้ในรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แนวปฏิบัติ และคู่มือขององค์กรสื่อและองค์กรวิชาชีพสำหรับการรายงานการชุมนุม รายงานข่าวการชุมนุมที่ได้จากการสืบค้นฐานข้อมูลวิชาการออนไลน์ ห้องสมุด และ search engine

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงและแบบ Snow Ball เพื่อสะท้อนความหลากหลายของสื่อมวลชน รวมผู้ให้ข้อมูล 28 คน ซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานหรือเคยทำงานในองค์กรสื่อหรือเป็นสื่อพลเมือง และมีประสบการณ์ทำงานในช่วงการชุมนุมที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีแนวคำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการและแนวทางการรายงานข่าวของตนเองและองค์กรในช่วงการชุมนุม ความเสี่ยง การคุกคาม และผลกระทบจากการรายงานข่าวการชุมนุม รวมถึงการป้องกันและการเยียวยาผลกระทบของตนเอง องค์กรสื่อต้นสังกัด และองค์กรวิชาชีพสื่อ⁴

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์มาสอบทาน จัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ตามแนวคิดความปลอดภัยของสื่อมวลชน จากนั้น จึงนำเสนอผลการวิจัยด้วยการอธิบายเชิงวิเคราะห์ต่อไป

โครงการวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามใบรับรองเลขที่ COA No. 230/65 เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2565

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการศึกษแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกนำเสนอรูปแบบการคุกคามต่อความปลอดภัยทางร่างกายของสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วง เนื่องจากมีรูปแบบและผลกระทบที่ชัดเจน จากนั้นจึงวิเคราะห์ต่อไปว่าการคุกคามทางร่างกายทำให้เกิดการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในด้านอื่นอย่างไร ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วง

1. การคุกคามต่อความปลอดภัยทางร่างกายของสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วง

ในการชุมนุมที่เป็นกรณีศึกษา 5 ครั้ง พบการกระทำที่ถือเป็นการคุกคามต่อความปลอดภัยทางร่างกายของสื่อมวลชน 3 รูปแบบ และผลกระทบต่อสื่อมวลชน ดังตาราง 2

1.1 การใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการชุมนุมและการรายงานของสื่อมวลชน

กฎหมายที่ภาครัฐมักนำมาใช้ควบคุมสื่อมวลชนในการรายงานการชุมนุมกรณีศึกษาถือเป็นการคุกคามทางร่างกาย เนื่องจากเอื้อให้เจ้าหน้าที่รัฐสกัดกั้นการเคลื่อนย้ายทางกายภาพหรือได้รับอนุญาตให้ใช้กำลังที่ทำให้ประชาชนและสื่อมวลชนบาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1.1.1 กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ คือ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 และ พ.ศ. 2548 ซึ่งรัฐบาลใช้จำกัดการรวมตัวของมวลชน และให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจ-ทหารในการควบคุมการชุมนุม รวมถึงคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 334/2535 ที่ห้ามสื่อมวลชนนำเสนอเนื้อหาที่ภาครัฐเห็นว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือสร้างความตื่นตระหนกต่อสาธารณะ และประกาศหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ฉบับที่ 10 ซึ่งบังคับใช้หลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 ในช่วงการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ ที่เริ่มมีกลุ่มต่อต้านรัฐประหารออกมาเคลื่อนไหว

1.1.2 กฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ได้แก่ พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และฉบับ พ.ศ. 2560 รวมถึงกฎหมายอาญาฐานหมิ่นประมาท โดยมักถูกนำมาใช้

⁴ ไม่สามารถระบุจำนวนผู้ให้ข้อมูลตามประเภทงานและประเภทสื่อได้ เนื่องจากในการชุมนุมแต่ละครั้ง ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งเปลี่ยนสถานะ เช่น จากผู้สื่อข่าวมาเป็นบรรณาธิการ หรือจากสื่อหนังสือพิมพ์มาเป็นสื่อโทรทัศน์ หรือจากพนักงานประจำเป็นผู้ผลิตสื่ออิสระ

1.1.3 กฎหมายเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ คือ กฎหมายอาญา มาตรา 112 ซึ่งถูกนำมาใช้ในช่วงการชุมนุมที่นำโดยกลุ่ม นปช. กลุ่ม กปปส. และการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยในช่วงปี พ.ศ. 2563-2564 ซึ่งมีรายงานว่า คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ขอให้สื่อมวลชนในการกำกับดูแลและมัตระวังการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับข้อเสนอปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ หลังจากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ข้อเสนอปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ที่นักกิจกรรมปราศรัยในช่วงปี พ.ศ. 2563 เข้าข่ายล้มล้างการปกครอง (สรุปผลการประชุมคณะกรรมการการพัฒนากองเมืองฯ ครั้งที่ 75, 2564)

รัฐบาลมักใช้กฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ปิดกั้นการรายงานของสื่อมวลชนตั้งแต่ก่อนการประท้วง โดยเฉพาะเมื่อประชาชนวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลซึ่งมักจะนำไปสู่การชุมนุมใหญ่ในเวลาต่อมา เช่น ในช่วงก่อนการชุมนุมกลุ่มพันธมิตรฯ พบการถอนโฆษณาจากภาครัฐและธุรกิจที่มีสายสัมพันธ์กับนายกรัฐมนตรี ในขณะนั้น การเข้าไปถือครองหุ้นสื่อโดยกลุ่มทุนที่เป็นพันธมิตรของนายกรัฐมนตรี การตรวจสอบและฟ้องหมิ่นประมาทต่อสื่อมวลชน เป็นต้น (อดีตบรรณาธิการข่าวและผู้บริหารองค์กรสื่อ, สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2566; พิงรอร งามสุต, 2549) เมื่อเกิดกลุ่มต้านรัฐประหารในเวลาต่อมา ก็มีการใช้กฎหมายอาญา มาตรา 112 และหมิ่นประมาทเพื่อปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นต้านรัฐประหาร รวมถึงการสั่งปิดกั้นเว็บไซต์ ห้ามตีพิมพ์และเผยแพร่สิ่งพิมพ์ รวมถึงบุกค้นและปิดสถานีวิทยุชุมชนที่สงสัยว่าจะสนับสนุนกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. ในช่วงปี พ.ศ. 2553

รูปแบบการคุกคามต่อความปลอดภัยทางร่างกายของสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วง

	การชุมนุม	กฎหมาย	ปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่รัฐ							การกระทำของผู้ชุมนุม/ฝ่ายต้านการชุมนุม			ผลกระทบต่อสื่อมวลชน	
			จับกุมดำเนินคดี	ฉกษนาแรงดันสูง/ผสมสารเคมี	แก๊สน้ำตา	กระสุนยาง	อาวุธหนัก	อื่น ๆ /ไม่ระบุ	ข่มขู่คุกคามทว่าร้าย	ปิดล้อม/บุกยึด สมนง.	อาวุธหนัก	ไม่ทราบฝ่าย	บาดเจ็บ	เสียชีวิต
พฤษภา														
ประชา	- พ.ร.ก.ฉุกเฉิน		-	-	-	-	5	28	-	-	-	3		
ธรรม	- คำสั่ง มท.											(อาวุธหนัก)	33	-
(2535)														

การชุมนุม	กฎหมาย	ปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่รัฐ							การกระทำของผู้ชุมนุม/ฝ่ายต้านการชุมนุม			ผลกระทบต่อสื่อมวลชน	
		ได้แต่จับกุม	ได้แต่จับกุม/สั่งให้ประหารชีวิต	ได้แต่จับกุม	ได้แต่จับกุม	ได้แต่จับกุม	ได้แต่จับกุม	ได้แต่จับกุม	ได้แต่จับกุม	ได้แต่จับกุม	ได้แต่จับกุม	ได้แต่จับกุม	ได้แต่จับกุม
พันธมิตรฯ	- ประกาศ คปค.												
(2549-2551)	- พ.ร.ก.ฉุกเฉิน - พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ - หมิ่นประมาท	-	-	1	-	-	-	10	2	1	11 ⁵ (อาวุธหนัก)	4	-
นปช.	- พ.ร.ก.ฉุกเฉิน (2552-2553)	-	-	-	-	2	-	6	3	-	3 (อาวุธหนัก)	14	2
กปปส.	- พ.ร.ก.ฉุกเฉิน (2556-2557)	-	-	-	-	-	-	8	3	-	5 (อาวุธหนัก/ไม่ระบุ)	6	-
การชุมนุมเรียกร้อง	- พ.ร.ก.ฉุกเฉิน - พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ												
ประชาธิปไตย	คอมพิวเตอร์ฯ	อย่าง	อย่าง	อย่าง							3	อย่าง	-
(2563-2564)	- อาญา ม.112 - หมิ่นประมาท - คำวินิจฉัยศาลรธน.ฯ	4	น้อย	น้อย	น้อย	-	2	-	-	-	(อาวุธหนัก)	น้อย 34	-

ภาวะที่เสรีภาพอยู่ในระดับต่ำจึงไม่เอื้อต่อการทำงานอย่างมีอิสระและเสรีภาพของสื่อมวลชน โดยเฉพาะในการตั้งคำถามต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และกองทัพ ซึ่งเป็นประเด็นหลักในการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยในเวลาต่อมา โดยสื่อมวลชนกังวลต่อความเสี่ยงที่จะถูกดำเนินคดีด้วยกฎหมายอาญา มาตรา 112 และต้องระมัดระวังการรายงานประเด็นสถาบันพระมหากษัตริย์มากขึ้น (สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2565b) สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้ภูมิทัศน์สื่อมีความแบ่งขั้วเช่นเดียวกับสังคมการเมืองไทย

⁵ มี 8 กรณีที่นักข่าวได้รับบาดเจ็บ-เสียชีวิตจากอาวุธหนักระหว่างการใช้กำลังสลายการชุมนุมกลุ่ม นปช.ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 แต่ผลการสอบสวนไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่าความรุนแรงเกิดจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือกองกำลังติดอาวุธที่แฝงตัวมากับกลุ่มผู้ชุมนุม

โดยสื่อกระแสหลักมักให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับแนวทางของรัฐบาล ขณะที่สื่อขนาดเล็กพยายามนำเสนอ มุมมองทางเลือก จนทำให้เผชิญกับการคุกคามจากเจ้าหน้าที่รัฐ (Reporters without Borders, 2022)

1.2 ปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งในและนอกพื้นที่การชุมนุม

กฎหมายที่รัฐบาลนำมาบังคับใช้ในช่วงการชุมนุมยังเอื้อให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้ปฏิบัติการปราบปราม ผู้ประท้วง และสื่อมวลชนมักได้รับผลกระทบระหว่างที่เจ้าหน้าที่สลายการชุมนุมหรือปะทะกับผู้ชุมนุม ผลการวิจัยเอกสารพบรายงานการบาดเจ็บของสื่อมวลชนมากที่สุดในการรายงานการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย พ.ศ. 2563-2564 และการชุมนุมพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ขณะที่การชุมนุมที่นำโดยกลุ่ม นปช. ในช่วงปี พ.ศ. 2552-2553 มีผู้เสียชีวิต 2 คนที่ถูกยิงระหว่างการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ชุมนุมและการสลายการชุมนุม ของเจ้าหน้าที่ คือ อิโรยูกิ มูราโมโตะ ช่างภาพสำนักข่าวรอยเตอร์ชาวญี่ปุ่น และฟาปิโอ โปเลงกิ ช่างภาพอิสระ ชาวอิตาลี (ศูนย์ข้อมูลประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุม กรณี เม.ย.-พ.ค. 2553, 2556) ในกรณีของฟาปิโอ โปเลงกิ ศาลอาญากรุงเทพได้ตัดสินว่าเขาเสียชีวิตจากกระสุนที่มาจากฝั่งทหาร แต่ไม่ทราบว่าเป็นผู้กระทำ และไม่ได้ระบุว่ากองทัพจะต้องดำเนินการเพื่อตรวจสอบและเยียวยาครอบครัวของผู้เสียชีวิต (ศาลสรุปช่างภาพอิตาลีตายจากกระสุนฝั่งทหาร, 2556) ขณะที่กรณีการเสียชีวิตของอิโรยูกิ มูราโมโตะ ศาลอาญากรุงเทพได้ตัดสินว่า ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้ลงมือกระทำและไม่อาจทราบได้ว่าแนววิถีกระสุนปืน ที่ยิงถูกผู้ตายมาจากทิศทางใด (ศาลสั่งไม่ทราบใครยิง ‘อิโรยูกิ-วสันต์-ทศชัย’ เขี่ยกระสุน 10 เม.ย.53 ตาย, 2558)

ส่วนในการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2563-2564 เจ้าหน้าที่เริ่มใช้อุปกรณ์ควบคุมฝูงชนประเภทต่าง ๆ เข้าสลายการประท้วงเมื่อนักกิจกรรมและผู้ชุมนุมกล่าวถึงการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ แม้จะไม่ใช้อาวุธสงคราม แต่ก็มีจำนวนสื่อมวลชนได้รับบาดเจ็บใกล้เคียงกับการชุมนุมพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงจะมีสัญลักษณ์แสดงตนเป็นสื่อมวลชนแล้วก็ตาม (iLaw, 2564) มีเพียงกรณีเดียวที่ศาลตัดสินให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและผู้บริหารสำนักงานตำรวจที่เกี่ยวข้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่สื่อมวลชน 2 คน ที่ถูกยิงด้วยกระสุนยางระหว่างการสลายการชุมนุม เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 ขณะที่ศาลแพ่งตัดสิน ยกคำร้องของผู้สื่อข่าวประชาไทที่ถูกยิงบริเวณหลังระหว่างการสลายการชุมนุมก่อนหน้านี้ ซึ่งยื่นฟ้อง สำนักงานตำรวจแห่งชาติและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ผู้ให้ข้อมูลที่ผ่านการรายงานการชุมนุมมาหลายครั้งเห็นพ้องกันว่า ในการชุมนุมครั้งหลังสุด เจ้าหน้าที่มีท่าทีเข้มงวดและจำกัดเสรีภาพในการทำงานมากที่สุด แม้จะเป็นตำรวจควบคุมฝูงชนซึ่งถือว่า ได้รับการฝึกทักษะสำหรับการรับมือกับมวลชนโดยเฉพาะ ขณะที่องค์กรเฝ้าระวังสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน ชี้ว่า แนวทางจัดการกับผู้ชุมนุมของเจ้าหน้าที่รัฐไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพราะแม้จะยกระดับการใช้อุปกรณ์ จากเบาไปหนัก แต่ไม่ได้สัดส่วนกับบรรยากาศการชุมนุมในช่วงแรกที่ผู้ประท้วงไม่ได้ใช้อาวุธหรือมีท่าทีคุกคาม เจ้าหน้าที่ อีกทั้งยังมีนักกิจกรรมถูกจับกุมและเจ้าหน้าที่มักมองการชุมนุมประท้วงเป็นการมั่วสุมอย่างผิดกฎหมาย (BBC Thai, 2564) สอดคล้องกับที่รองผู้บังคับการอารักขาและควบคุมฝูงชน ในฐานะผู้แทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ให้ข้อมูลต่อคณะกรรมการพัฒนาการเมือง การสื่อสารมวลชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน สภาผู้แทนราษฎรว่า เจ้าหน้าที่ใช้มาตรการที่จำเป็นและเหมาะสมในการยับยั้งสถานการณ์และ ยุติการมั่วสุมโดยเน้นความปลอดภัยของประชาชนและสื่อมวลชน (บันทึกการประชุม คณะกรรมการพัฒนาการเมืองฯ ครั้งที่ 65, 2564) นอกจากนี้ องค์กรสื่อทางเลือกและสื่อพลเมืองที่รายงานการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยในช่วงปี 2563-2564 ยังให้ข้อมูลว่าถูกเจ้าหน้าที่ข่มขู่ เฝ้าระวัง และติดตามทั้งในพื้นที่การชุมนุม สำนักงาน และที่พัก (อดีตผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการสื่อทางเลือก, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2566; สื่อพลเมือง 01, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2566; สื่อพลเมือง 02, สัมภาษณ์, 7 มิถุนายน 2566)

ผลการศึกษาสะท้อนว่าแม้ภาครัฐจะมีกลไกในการจัดการกับการชุมนุมประท้วงโดยเฉพาะ
แต่เนียบายและแนวทางของปฏิบัติการควบคุมการชุมนุมยังไม่รับประกันสิทธิเสรีภาพในการชุมนุม เสรีภาพ
การแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพสื่อตามหลักสากล ที่สำคัญภาครัฐยังไม่ถูกกำหนดให้แสดงความรับผิดชอบ
ต่อผลจากปฏิบัติการควบคุมและสลายการชุมนุมเท่าที่ควร เห็นได้จากมีไม่กี่กรณีที่ถูกสืบสวนหรือดำเนินการ
ตามกระบวนการยุติธรรม และเจ้าหน้าที่รัฐต้องแสดงความรับผิดชอบและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

1.3 การกระทำของผู้ชุมนุม ฝ่ายด้านการชุมนุม และไม่ทราบฝ่าย

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า หากผู้ประท้วงเห็นว่าสื่อมวลชนรายงานเป็นเชิงบวกหรือสร้างความชอบธรรม
ให้การชุมนุม ก็จะมีท่าทีที่เป็นมิตรและพร้อมให้สัมภาษณ์ ในทางกลับกัน หากเป็นการรายงานหรือสื่อมวลชน
ที่แกนนำหรือผู้ชุมนุมเห็นว่าไม่เป็นผลดีต่อการเคลื่อนไหว หรือแกนนำปลุกเร้าให้ประชาชนแสดงความไม่พอใจ
ต่อสื่อ ก็มักมีบรรยากาศที่เป็นปฏิกิริยาและมีการข่มขู่คุกคามสื่อมวลชนในพื้นที่ ทำให้ผู้สื่อข่าวต้องระมัดระวัง
มากขึ้น โดยเฉพาะการรายงานสดทางโทรทัศน์จากพื้นที่ชุมนุมซึ่งมักมีผู้ชุมนุมรายล้อมอยู่ (อดีตผู้สื่อข่าวและ
อดีตบรรณาธิการข่าวโทรทัศน์, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2566; อดีตผู้สื่อข่าววิทยุและอดีตบรรณาธิการ
ข่าวโทรทัศน์, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2566)

แม้ในช่วงการชุมนุมที่นำโดยกลุ่มพันธมิตรฯ และกลุ่ม นปช. ในช่วงปี พ.ศ. 2552 และการชุมนุม
ที่นำโดยกลุ่ม กปปส. จะอยู่ในช่วงรัฐบาลพลเรือนซึ่งมอบหมายให้ตำรวจควบคุมการชุมนุม แต่ก็ยังมีรายงาน
การโจมตีผู้ชุมนุมโดยผู้กระทำไม่ทราบฝ่ายบ่อยครั้ง ผู้ชุมนุมจึงจัดตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัยขึ้นเอง
ซึ่งบางครั้งฝ่ายรักษาความปลอดภัยก็แสดงท่าทีข่มขู่คุกคามไปจนถึงใช้อาวุธโจมตีสื่อมวลชน (สมาคมนักข่าว
นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2551) ความไม่พอใจของแกนนำและผู้ชุมนุมยังนำไปสู่การปิดล้อมและ
บุกสำนักงานโดยผู้ชุมนุมทั้งกลุ่มพันธมิตรฯ นปช. และ กปปส. ซึ่งมักเกิดขึ้นหลังแกนนำการชุมนุมหรือผู้ชุมนุม
เห็นว่าสื่อมวลชนรายงานไม่ถูกต้อง พาดพิงสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่เป็นธรรมต่อการชุมนุม หรือเป็นสื่อ
ฝ่ายรัฐบาล นอกจากนี้ ยังมีการโจมตีสำนักงานขององค์กรสื่อที่ถูกมองว่าสนับสนุนการชุมนุมหรือเป็นปฏิกิริยา
ต่อการชุมนุมโดยกลุ่มไม่ทราบฝ่าย

ผู้ปฏิบัติงานสื่อที่เคยตกอยู่ท่ามกลางการใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมและ/หรือการปะทะ
เคยถูกข่มขู่หรือคุกคามทางเพศ หรือถูกทำร้ายโดยเจ้าหน้าที่และ/หรือผู้ชุมนุม ระบุว่าประสบการณ์เหล่านี้
ทำให้ตนรู้สึกไม่ปลอดภัยและหวาดระแวง บางคนมีอาการหูแว่วหรือเห็นแสงวูบวาบจากการได้ยินเสียงหรือ
เห็นแสงแฟลชจากพลุ ประทัด หรือการยิงปืนของเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งที่เคยเห็น
ผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตในระยะประชิดเล่าว่า ภาพดังกล่าวติดตาและรบกวนจิตใจแม้เหตุการณ์จะผ่านไป
ระยะหนึ่งแล้ว เมื่อต้องเห็นภาพการสูญเสียอีกในเหตุการณ์อื่น ๆ ก็ทำให้ตนมีอาการ PTSD และท้ายที่สุด
ตัดสินใจลาออกจากงาน (อดีตโปรดิวเซอร์สถานีข่าวโทรทัศน์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2566)

เมื่อนำแนวคิดความปลอดภัยของสื่อมวลชนมาพิจารณาในรูปแบบการคุกคามทางร่างกายข้างต้น
พบว่า ทำให้เกิดการคุกคามต่อความปลอดภัยสื่อมวลชนในด้านอื่น ๆ และผลกระทบต่อสื่อมวลชนดังตาราง 3

การใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการชุมนุมเป็นพื้นฐานที่เอื้อต่อการใช้ปฏิบัติการของรัฐและ
การใช้ความรุนแรงของผู้ชุมนุม ฝ่ายด้านการชุมนุม และไม่ทราบฝ่ายที่ต้องการตอบโต้หรือส่งเสริมการใช้กำลัง
ของรัฐ นอกจากนี้ ยังทำให้สื่อมวลชนลังเลหรือไม่กล้ารายงานการวิพากษ์วิจารณ์กลุ่มการเมืองและสถาบัน
พระมหากษัตริย์อย่างตรงไปตรงมา เพราะเกรงว่าจะถูกดำเนินคดีหรือถูกโจมตีจากมวลชนได้ ภาวะที่สื่อมวลชน
และประชาชนไม่กล้าสื่อสารถือเป็นการคุกคามต่อความปลอดภัยในระดับโครงสร้างพื้นฐานเพราะสื่อมวลชน
ไม่สามารถตรวจสอบหรืออธิบายปมความขัดแย้งที่นำไปสู่การประท้วงได้อย่างเต็มที่

การใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการชุมนุมยังทำให้เกิดการคุกคามทางดิจิทัล คือการปิดกั้นช่องทางเผยแพร่เนื้อหาและช่องทางการสื่อสารทางออนไลน์ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอทางออนไลน์ รวมถึงเกิดการคุกคามทางการเงินเพราะทำให้สื่อมวลชนขาดรายได้จากผู้ซื้อโฆษณา โดยเฉพาะกลุ่มที่มีสายสัมพันธ์กับรัฐบาล นอกจากนี้ ยังเป็นการปิดกั้นการเข้าถึงแหล่งข่าว เช่น กรณี กสทช. ขอความร่วมมือสื่อมวลชนไม่รายงานข้อเสนอปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์หรือใช้แกนนำการชุมนุมที่พูดในประเด็นนี้เป็นแหล่งข่าว

ในส่วนปฏิบัติการของรัฐและการกระทำของมวลชน ส่วนใหญ่เป็นการคุกคามในระดับบุคคล ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งนำไปสู่การคุกคามทางการเงินขององค์กรสื่อและอุตสาหกรรมสื่อในภาพรวม เนื่องจากการที่คนออกจากงานทำให้เกิดการสูญเสียบุคลากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาองค์กรและคุณภาพของงานข่าว

ตาราง 3

ผลกระทบจากการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานการชุมนุมที่เป็นกรณีศึกษา

รูปแบบการคุกคาม	การคุกคามระดับบุคคล		การคุกคามระดับโครงสร้างพื้นฐาน	
	การคุกคามทางร่างกาย	การคุกคามทางจิตใจ	การคุกคามทางดิจิทัล	การคุกคามทางการเงิน
การใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการชุมนุมและการรายงานของสื่อมวลชน	- เฝ้าตอบปฏิบัติการของรัฐและการใช้ความรุนแรงโดยมวลชน โดยขาดการแสดงความรับผิดชอบ ทำให้เกิดผลกระทบต่อร่างกาย - ถูกดำเนินคดี	- ลังเลหรือไม่กล้ารายงานบางประเด็นอย่างตรงไปตรงมาเพราะเกรงว่าจะถูกดำเนินคดีจากการรายงาน หรือถูกโจมตี	- ปิดกั้นช่องทางเผยแพร่เนื้อหาและช่องทางการสื่อสารทางออนไลน์ - เฝ้าตอบการดำเนินคดีเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอทางออนไลน์	- ขาดรายได้โฆษณาจากผู้ซื้อโฆษณาที่มีสายสัมพันธ์กับรัฐบาล - ปิดกั้นการเข้าถึงแหล่งข่าว - เกิด chilling effect ทำให้สื่อมวลชนและประชาชนไม่กล้าสื่อสาร
ปฏิบัติการของรัฐในและนอกพื้นที่การชุมนุม	- ได้รับบาดเจ็บ/เสียชีวิต - ถูกจับกุม ควบคุมตัว ดำเนินคดี - ถูกติดตาม สอดส่อง ช่มชู้ คุกคาม	- อุปกรณ์ได้รับความเสียหาย - เกิดความเครียดจากการทำงานและ/หรืออาการ PTSD ที่นำไปสู่การพักหรือออกจากงาน		- ขาดรายได้โฆษณาจากผู้ซื้อโฆษณาที่มีสายสัมพันธ์กับรัฐบาล - การออกจากงานของคนทำงาน ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรและคุณภาพของงานในภาพรวม
การกระทำของผู้ชุมนุม/ฝ่ายต้านการชุมนุม/ไม่ทราบฝ่าย	- ได้รับบาดเจ็บ - ถูกช่มชู้ คุกคาม	- รู้สึกหวาดระแวง ไม่ปลอดภัย - เกิดความเครียดจากการทำงานและ/หรืออาการ PTSD ที่นำไปสู่การพักหรือออกจากงาน		- การออกจากงานของคนทำงาน ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรและคุณภาพของงานในภาพรวม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วง

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนเป็น 3 ส่วน คือ ปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระดับองค์กรและองค์กรวิชาชีพ และปัจจัยทางสังคมและการเมือง

2.1 ปัจจัยระดับบุคคล ที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานการชุมนุม มีดังนี้

2.1.1 ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการรายงานความขัดแย้งและการเฝ้าระวังผลกระทบทางจิตใจ ผู้ที่มีประสบการณ์การรายงานการประท้วงหรือผ่านการอบรมและฝึกทักษะ ระบุว่าตนมีความมั่นใจในการทำงานภาคสนามมากขึ้นเพราะรู้ว่ารับมือกับเหตุฉุกเฉินได้อย่างไร ขณะที่การขาดความรู้และทักษะอาจเกิดจากการที่องค์กรสื่อต้นสังกัดและองค์กรวิชาชีพไม่ได้จัดการฝึกอบรม ไม่ได้จัดสรรงบประมาณหรือทรัพยากรให้เหมาะสม หรือคนทำงานขาดโอกาสเข้าร่วมการฝึกอบรม เช่น ในกรณีการชุมนุมช่วงปี พ.ศ. 2563-2564 ซึ่งเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้องค์กรวิชาชีพไม่สามารถจัดการฝึกอบรมที่ทำมาเป็นประจำได้ คนทำงานรุ่นใหม่จึงไม่ได้ฝึกทักษะนี้และอาจถูกคุกคามได้มากขึ้น

2.1.2 อุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยในการทำงานภาคสนามที่มีคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องว่าการมีอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยที่มีคุณภาพจะช่วยลดอันตรายต่อคนทำงานได้เมื่อเกิดการปะทะหรือสลายการชุมนุม แต่ขณะเดียวกันอุปกรณ์เหล่านี้ทำให้ขาดความคล่องตัวในการทำงาน ดังนั้น การป้องกันที่ดีที่สุดคือการไม่มีความรุนแรงในพื้นที่ชุมนุม

2.2 ปัจจัยระดับองค์กรสื่อและองค์กรวิชาชีพ ที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานการชุมนุม ได้แก่

2.2.1 การให้ความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยในการรายงาน (safety training) หรือการรายงานในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งหรือสภาพแวดล้อมที่เป็นปรักษ์ (hostile environment training) โดยองค์กรวิชาชีพควรเป็นผู้จัดหลักเพื่อให้องค์กรสื่อที่ไม่มีงบประมาณสามารถส่งบุคลากรเข้าร่วมฝึกได้ รวมถึงจัดสรรอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยที่มีคุณภาพ

2.2.2 นโยบายขององค์กรสื่อในการรายงานทางสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากปัจจุบันองค์กรสื่อมักเน้นความเร่งด่วนและความถี่ในการรายงานทางออนไลน์เพื่อให้มีข้อมูลที่สดใหม่และดึงดูดความสนใจของผู้รับสารอยู่เสมอ อันจะนำมาซึ่งรายได้ขององค์กรสื่อ ดังนั้น คนทำงานจึงต้องรายงานสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง แม้การรายงานทางสื่อออนไลน์อย่างต่อเนื่องจะทำให้ผู้รับสารรับรู้ความเคลื่อนไหวและช่วยเฝ้าระวังสถานการณ์ความรุนแรงได้ แต่ในทางกลับกันก็ทำให้สื่อมวลชนภาคสนามขาดความคล่องตัว ขณะที่ฟรีแลนซ์มักจะไปรายงานในแนวปะทะเพื่อให้ได้ภาพที่ดึงดูดความสนใจและขายให้กับองค์กรสื่อได้ ทำให้เกิดความเสี่ยงมากขึ้น

2.2.3 นโยบายและแนวทางในการรายงานความขัดแย้งและสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูง โดยองค์กรสื่อต้องติดตามสถานการณ์และประเมินความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และ/หรือมีผู้เชี่ยวชาญมาร่วมวิเคราะห์ อีกทั้งควรจัดทำคู่มือ แผนการทำงาน หรือระบบเฝ้าระวังความปลอดภัยให้คนทำงานในพื้นที่ปัจจัยที่สำคัญอีกประการคือการรักษาและเฝ้าระวังสุขภาพจิต ผู้ให้ข้อมูลหลายคนชี้ว่า การที่องค์กรมีระบบให้คำปรึกษาและเยียวยาหลังจากการเผชิญสถานการณ์ที่สะเทือนใจเป็นสิ่งสำคัญและจะช่วยลดค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลในการรักษาและเยียวยาจิตใจได้มาก ทว่า ยังไม่พบว่าองค์กรสื่อในไทยมีกลไกนี้มากนัก

2.2.4 การแสดงบทบาทเป็นตัวกลางในการประสานงานและ/หรือต่อรองกับภาครัฐ ผู้ชุมนุมและมวลชนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อรับประกันสวัสดิภาพและเสรีภาพของสื่อมวลชน รวมถึงการเรียกร้องและกดดันเพื่อให้เกิดการแสดงความรับผิดชอบเมื่อเกิดการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชน ที่ผ่านมาองค์กรวิชาชีพมักออกแถลงการณ์แสดงจุดยืนเมื่อเกิดการใช้ความรุนแรงต่อสื่อมวลชน จัดทำบล็อกเชน

แสดงสัญลักษณ์สื่อมวลชน และพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของสื่อมวลชน อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลชี้ว่า การแสดงบทบาทนี้ต้องอยู่บนฐานสิทธิเสรีภาพของประชาชนเพื่อให้คุ้มครองสื่อมวลชนทุกประเภทและการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ชุมนุมด้วย เนื่องจากสื่อพลเมืองยังไม่ได้รับการรับรองโดยเจ้าหน้าที่รัฐ

2.2.5 การปกป้องคุ้มครองสิทธิแรงงานของคนทำงานสื่อ ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า การจัดตั้งสหภาพแรงงานในองค์กรสื่อของไทยและการทำงานของสหภาพแรงงานกลางยังเป็นไปได้ยาก ทำให้ขาดอำนาจต่อรองกับองค์กรในการปกป้องคุ้มครองสิทธิแรงงานของสื่อมวลชน ขณะที่สื่อพลเมืองยังไม่ได้รับการคุ้มครอง

2.3 ปัจจัยทางสังคมและการเมือง มี 3 ประการ ดังนี้

2.3.1 ระดับสิทธิเสรีภาพในสังคม หากภาครัฐมีการดำเนินคดีและปราบปรามผู้ชุมนุม หรือปิดกั้นช่องทางการสื่อสารและสื่อในช่วงการชุมนุม ก็จะทำให้สื่อมวลชนไม่กล้ารายงานเกี่ยวกับการประท้วงและความขัดแย้งอย่างตรงไปตรงมา หรืออาจนำไปสู่การดำเนินคดี ปิดกั้น หรือถูกโจมตีทั้งจากภาครัฐและผู้สนับสนุนรัฐ

2.3.2 ภาวะความขัดแย้งแบ่งขั้วในสังคมและความไม่ไว้วางใจสื่อมวลชน จะทำให้มวลชนแสดงท่าทีเป็นปฏิปักษ์ต่อสื่อ และนำไปสู่การคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนได้

2.3.3 การเพิกเฉยหรือให้ความชอบธรรมต่อการใช้ความรุนแรงต่อผู้ชุมนุมและผู้เห็นต่างทางอุดมการณ์ การข่มขู่คุกคามและการใช้ความรุนแรงต่อสื่อมวลชนโดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือมวลชน รวมถึงการไม่ยอมรับสถานะสื่อทางเลือกและสื่อพลเมืองขององค์กรวิชาชีพและเจ้าหน้าที่รัฐ เอื้อให้เกิดการคุกคามต่อสื่อมวลชนในการรายงานการประท้วงได้

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดความปลอดภัยของสื่อมวลชนที่ชี้ว่าการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนไม่ได้เกิดขึ้นเพียงเพราะมีการใช้กำลังในพื้นที่การชุมนุม แต่เป็นผลจากความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมที่ปัจเจกหรือกลุ่มผู้กระทำการมีอำนาจเหนือสื่อหรือต้องการลดทอนอิทธิพลที่สื่อมวลชนมีต่อสาธารณะ (Slavtcheva-Petkova et al., 2023) โดยเป็นการใช้อำนาจของภาครัฐและการรวมตัวของมวลชนเพื่อกดดันให้สื่อมวลชนดำเนินการตามแนวทางที่แต่ละฝ่ายเห็นว่าจะสร้างความชอบธรรมให้กับตน

ผลการศึกษายังสะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างที่เอื้อต่อการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชน ดังนี้

1) อุตสาหกรรมสื่อยังขาดนโยบายและกลไกการปกป้องคุ้มครองสิทธิแรงงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้คนทำงานขาดอำนาจในการต่อรองกับเจ้าของและผู้บริหารองค์กรในการป้องกันความปลอดภัยในการทำงาน

2) การขาดการบันทึกเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงและการปิดกั้นเสรีภาพสื่อมวลชนอย่างเป็นทางการและเป็นระบบ การคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนจึงมักถูกมองว่า เป็นปัญหาที่คนทำงานต้องรับมืออยู่แล้วและนำไปสู่การจัดการในเชิงตั้งรับ แต่ยิ่งขาดการแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้างที่จะรับประกันความปลอดภัยของสื่อมวลชน รวมถึงพัฒนากลไกในการตรวจสอบเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการคุกคามในอนาคต

3) ความพยายามตรวจสอบการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนและประชาชน มักไม่นำไปสู่การดำเนินการสอบสวนของภาครัฐหรือให้ข้อสรุปที่กระจ่างและมักใช้เวลายืดเยื้อยาวนาน อีกทั้งผู้ที่ดำเนินการตรวจสอบหรือฟ้องร้องก็เกรงว่าจะมีความเสี่ยง ถูกคุกคาม หรือได้รับแรงกดดันอื่น ๆ ซึ่งเป็นการสร้างภาระต่อผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งยังเอื้อให้เกิดวัฒนธรรมพินิจถอยนวลและสร้างความชอบธรรมต่อการใช้ความรุนแรง

ปัญหาเชิงโครงสร้างทั้ง 3 ประการเอื้อให้ภาครัฐและมวลชนสามารถคงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมต่อสื่อมวลชน ทำให้เกิดการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนและส่งผลกระทบต่อสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนและเสรีภาพสื่อในการรายงานการประท้วงต่อไป อีกทั้งยังไม่เป็นผลดี

ต่อวงการสื่อสารมวลชนในระยะยาวเนื่องจากการออกจางานหรือเปลี่ยนอาชีพของคนทำงานทำให้ขาดการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (Plotner & Ferrucci, 2024)

ในเบื้องต้น การยับยั้งการใช้ความรุนแรงในการชุมนุมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะลดความเสี่ยงและการคุกคามสื่อมวลชนได้ โดยภาครัฐต้องแสดงบทบาทในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ชุมนุมและสื่อมวลชนเพื่อรับประกันความปลอดภัยของทุกฝ่ายในการชุมนุม และทำให้เกิดการรับผิดชอบต่อการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนและผู้ชุมนุมเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

งานวิจัยยังมีข้อจำกัด 2 ประการ ประการแรก คือ ยังไม่สามารถอธิบายการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานการชุมนุมประเด็นอื่น ๆ รวมถึงการคุกคามที่อาจเกิดขึ้นกับคนทำงานเฉพาะกลุ่มและการคุกคามทางดิจิทัลได้อย่างครอบคลุม และไม่สามารถเปรียบเทียบข้อค้นพบจากกรณีศึกษาแต่ละเหตุการณ์ได้เนื่องจากข้อจำกัดทางพื้นที่ ประการที่สอง ผู้ให้ข้อมูลบางคนเปลี่ยนแปลงสถานะหรือเปลี่ยนลักษณะงานในการชุมนุมแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจึงเน้นนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวมเพื่อให้เห็นข้อค้นพบที่เป็นจุดรวมจากสื่อมวลชนที่หลากหลาย แต่ไม่สามารถเปรียบเทียบสื่อแต่ละประเภทได้

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยในอนาคต

1. ศึกษาการคุกคามทางดิจิทัลในการรายงานความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม เช่น ปฏิบัติการสร้างอิทธิพลทางออนไลน์ต่อสื่อมวลชน การเจาะระบบรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัลขององค์กรสื่อ ผลกระทบจากการพึ่งพารายได้จากระบบโฆษณาอัตโนมัติของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้เห็นปัจจัย เงื่อนไข และข้อจำกัดในบริบทสื่อในยุคดิจิทัล
2. ศึกษาการคุกคามต่อความปลอดภัยของสื่อมวลชนในการรายงานความขัดแย้งอื่น ๆ หรือสื่อมวลชนที่มีอัตลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เห็นรูปแบบและปัจจัยที่อาจแตกต่างจากการรายงานประเด็นการเมือง

รายการอ้างอิง

- บันทึกการประชุม คณะกรรมการการพัฒนาการเมือง การสื่อสารมวลชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 65. (2564, 15 กันยายน). https://old.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/25_politic/ewt_dl_link.php?nid=555&filename=index
- พิรงรอง รามสูต. (2549). กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลทักษิณ 2. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 4(1). https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/view/244701/165902
- ศาลสรุปช่วงภาพอิตาลีสายจากกระสุนฝั่งทหาร. (2556). ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2013/05/46945>
- ศาลสั่งไม่ทราบใครยิง ‘ฮีโร่กู้-วสันต์-ทศชัย’ เขี่ยกระสุน 10 เม.ย.53 ตาย. (2558). ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2015/04/59045>
- ศูนย์ข้อมูลประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุม กรณี เม.ย.-พ.ค.53. (2556). *รวมรายชื่อผู้เสียชีวิตเมษา-พฤษภา 53 และความคืบหน้าทางคดี*. <https://www.pic2010.org/death-footnote/>
- สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2551, 6 พฤศจิกายน). *ในรอบปีสื่อมวลชนไทย ประจำปี 2551*. <https://tja.or.th/view/library/database/6234>

- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2565a, 18 พฤศจิกายน). ฝ่ายสิทธิ TJA จัดตรวจสอบกรณี นักข่าวบาดเจ็บ ในเหตุการณ์ ‘ม็อบ APEC’. <https://tja.or.th/view/activities/media-movements/1424446>
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2565b). วันนักข่าว 5 มีนาคม 2565: ทางรอด “สื่อ” Living with Covid-19 #คนปรับเทคโนโลยี. สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- สรุปผลการประชุมคณะกรรมการการพัฒนาการเมือง การสื่อสารมวลชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 75. (2564). https://old.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/25_politic/ewt_dl_link.php?nid=592&filename=index
- BBC Thai. (2564). แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล เผยรัฐบาลไทยยังคงใช้ กม. ในสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นเครื่องมือในการปราบปรามผู้เห็นต่างทางการเมือง. <https://www.bbc.com/thai/thailand-56659076>
- iLaw. (2564). รวมข้อมูลผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจากการชุมนุม ในปี 2564. <https://www.ilaw.or.th/articles/9986>
- International Press Institute. (2020). *Increase in violence against journalists covering protests across Europe*. <https://ipi.media/increase-in-violence-against-journalists-covering-protests-across-europe-2/>
- Plotner, K., & Ferrucci, P. (2024). The Harming and the Helping: Perceived organizational effects on mental health in the newsroom. *Digital Journalism*, 12(10), 1-18. <https://doi.org/10.1080/21670811.2024.2404605>
- Posetti, J., Shabbir, N., Maynard, D., Bontcheva, K. & Aboulez, N. (2021). *The Chilling: global trends in online violence against women journalists*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377223>
- Reporters without Borders. (2022). *World Press Freedom Index 2022: Thailand*. <https://rsf.org/en/country/thailand>
- Slavtcheva-Petkova, V., Ramaprasad, J., Springer, N., Hughes, S., Hanitzsch, T., Hamada, B., Hoxha, A., & Steindl, N. (2023). Conceptualizing journalists’ safety around the globe, *Digital Journalism*, 11(7), 1211-1229. <https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2162429>
- The International Women’s Media Foundation. (2024). *Journalists under fire: U.S. media report daily threats, harassment and attacks at home*. <https://www.iwmf.org/under-fire/>